

ADVOKATNING ISHNI SUD MUHOKAMASIGA TAYYORLASH BOSQICHIDAGI FAOLIYATI

*Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universitetining Yuridik fakulteti,
“Advokatlik faoliyati” magistri magistri
Hamroyev Sherzod Obro'y o'gli*

Annotatsiya: ushbu maqolada advokat ning mijoz bilan fuqarolik-huquqiy munosabatlar bo'yicha yuridik yordam ko'rsatish to'g'risidagi shartnoma imzolash va ishni dastlabki sud muhokamasiga tayyorlash jarayonidagi faoliyati tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Yuridik yordam ko'rsatish to'g'risidagi shartnoma, dalil, da'vo qilish huquqi.

Kirish

Advokatning sud protsessi ishtirokchisining manfaatlarini himoya qilish bo'yicha o'z majburiyatlarini oldindan maslahatlashmasdan bajarishi mumkin emas. Maslahat mazmuni vakillik qiluvchi shaxsning manfaatlari va talablarini belgilashga qisqartiriladi. Maslahatlashuv ish bo'yicha ko'rsatmalarni qabul qilish bilan chambarchas bog'liq. Buyurtmani qabul qilish, o'z navbatida, ish bo'yicha huquqiy pozitsiya tushunchasi bilan bog'liq. Ish bo'yicha huquqiy pozitsiya yuridik yordam olish uchun kim murojaat qilganidan qat'i nazar shakllantiriladi: da'vogar, javobgar, uchinchi shaxs. Har qanday holatda ham huquqiy pozitsiya talablarning moddiy va protsessual huquqiy asosini bildiradi.

Shuni yodda tutish kerakki, advokat ish bo'yicha topshiriqni faqat shaxs tomonidan qo'yilgan talablar asosli bo'lgan va sud tomonidan himoyalangan taqdirdagina qabul qilishi mumkin. Bunday holda, ish bo'yicha moddiy va protsessual huquqiy pozitsiyani qabul qilish kerak, bu shaxsning da'volarini taqdim etish imkoniyati yoki buni amalga oshirish imkoniyati yo'qligi to'g'risida to'g'ri pozitsiyani shakllantirishga imkon beradi. Huquqiy pozitsiyaning elementlari quyidagilardan iborat: bahsli manfaat yoki e'tirozning qonuniyligi; ishda mavjud bo'lgan dalillarning asosiligi; ish bo'yicha huquqiy nuqtai nazarning mavjudligi; arizachining da'volarining jamiyatda qabul qilingan axloqiy tamoyillarga muvofiqligi. Agar taqdim etilgan savollarga ijobiy javoblar bo'lsa, advokat shaxsning da'volarini asosli deb tan olishi va vakillik va himoya qilish kerak. O'z navbatida, masalan, qonun talablariga zid bo'lgan topshiriqni qabul qilishda, huquqiy etikaning asosiy tamoyillariga to'g'ri kelmaydigan chuqur axloqsiz hatti-harakatlar sodir bo'ladi, chunki bunday holat shubhasiz umidsiz deb hisoblanishi kerak.

Aftidan, advokat yordam so'rab murojaat qilgan fuqaro yoki tashkilotning huquqlari buzilmaganligi yoki ularning himoyasi mavjud bo'lgan materiallardan (shu

jumladan, kelajakda olinishi mumkin bo'lgan materiallardan) aniq ko'rinib turgandagina buyruqni qabul qilishdan bosh tortishi mumkin. Huquqiy pozitsiyaning ikkinchi elementi ishda zaruriy dalillarning mavjudligidir. Mijozning bahsli manfaati qonunga asoslanganligini aniqlashning o'zi yetarli emas, da'volar yoki e'tirozlarning qonuniyligi isbotlanishi kerak. Advokatning fuqarolik ishini sudda olib borishga roziligi uning mijozining aybsizligini isbotlash uchun qonunda nazarda tutilgan vositalar va usullardan foydalanish majburiyatini qabul qilishini belgilaganligi sababli, u birinchi navbatda zarur isbot vositalariga ega ekanligiga ishonch hosil qilishi kerak. Buning uchun isbotlovchi materialning to'liqligi va ayni paytda sifatini ta'minlashdan iborat bo'ladi. Ish bo'yicha topshiriqni qabul qilish imkoniyatini muhokama qilishda advokat fuqarolik protsessining tugashini hisobga olishi kerak. Nafaqat qarorni e'lon qilish bilan emas, balki uning ijrosini ta'minlashni ham hisobga olish kerak. Ko'pchilik fuqarolik ishlari bo'yicha (to'lovni undirish to'g'risidagi da'volarda) mijozning yakuniy maqsadi sud qarori bilan unga berilgan mol-mulk yoki pulni haqiqatda olishdir. Shuning uchun advokat ishning huquqiy nuqtai nazarini muhokama qilar ekan, nafaqat mijozning manfaatlarini sud oldida o'z huquqini himoya qilish va uning foydasiga qaror qabul qilish orqali muvaffaqiyatli himoya qilish ehtimolini, balki sud qarorining ijro etilishi haqiqatini ham yodda tutishi kerak.

Ishning ma'naviy jihati, huquqiy pozitsiyaning elementlaridan biri sifatida, buyruqni qabul qilishning huquqiy asoslarini tahlil qilish bilan birga muhokama qilinadi. Bahsli manfaatning qonuniyligini, uni tasdiqlash va sudda himoya qilish uchun ishonchli dalillarning yetarililigini, jarayonning qulay istiqbollari aniqlab, advokat bildirilgan talab va e'tirozlarning ma'naviy asoslarini, maqsad va niyatlarning muvofiqligini tekshiradi. Ish bo'yicha huquqiy pozitsiya bo'yicha ijobiy qaror qabul qilingan taqdirda, advokat shaxsning da'vo qilish huquqi va da'vo qilish huquqi bor-yo'qligini tahlil qilishi kerak. Da'vo qilish huquqi moddiy huquq normalari bilan uzviy bog'liq bo'lib, qarzdorning biron bir harakatni amalga oshirish yoki undan voz kechish majburiyatini bajarishga doir fuqarolik subyektiv huquqini bildiradi. Da'vogar tomonidan belgilangan va sud tomonidan ko'rib chiqilishi kerak bo'lgan huquq, da'vogarning uni majburan bajarish imkoniyati ma'nosida yetuk bo'lgan talablaridir. Boshqacha qilib aytganda, shaxsga ma'lum bir sub'ektiv huquq beruvchi va o'ziga xos xususiyatning yuzaga kelishi munosabati bilan huquqiy norma bo'lishi kerak. Bu shaxs ushbu huquqning bajarilishini talab qilishi mumkin. Da'vo qilish huquqi - bu aniq bir moddiy nizoni birinchi instantsiya sudida hal qilish uchun sud tartibida ko'rib chiqishni qo'zg'atish va davom ettirish huquqi. Ish bo'yicha huquqiy pozitsiyani va sudga murojaat qilish huquqining mavjudligini aniqlab, advokat ishni yuritish bo'yicha topshiriqni qabul qilishi mumkin.

Da'volarning mohiyati va hajmini, bahsli huquqiy munosabatlarni tartibga soluvchi huquqiy normalarning mavjudligini, dalillarning yetarililigini yoki kelajakda

uni olish imkoniyatini, vakillikni amalga oshirishga to'sqinlik qiladigan holatlarning yo'qligini aniqlab, advokat shartnoma tuzish yo'li bilan rasmiylashtiriladigan yuridik yordam ko'rsatish to'g'risidagi buyruqni qabul qiladi. Shu paytdan boshlab advokat vakilning vakolatlariga ega va ishni sud muhokamasiga tayyorlashni boshlash huquqiga ega bo'ladi. Shartnomaning asosiy shartlari quyidagilardan iborat: 1. advokat sifatida topshiriqni bajarishni qabul qilgan advokat, shuningdek uning advokatlik kasbiga va advokatlar palatasiga mansubligi; 2. buyurtma predmeti; 3. mijoz tomonidan ko'rsatilgan yuridik yordam uchun haq to'lash shartlari; 4. advokatning buyruqni bajarish bilan bog'liq xarajatlarini qoplash tartibi va miqdori; 5. buyruqning bajarilishini qabul qilgan advokat javobgarligining miqdori va xarakteri belgilab olinadi.

Adabiyotlar tahlili va metodlar

Advokatning sud muhokamasidagi faoliyati mamlakatimiz va xorijda olimlar tomonidan atroflicha o'rganilingan. Ushbu maqolani yozishda "Advokatura" to'g'risidagi darslik va Rossiya advokatlik akademiyasining talabasi Luzgina V.Aning ushbu mavzuga aloqador "Sud muhokamasiga tayyorgarlik ko'rish bosqichidagi vakilning faoliyati" mavzusidagi kurs ishi shuningdek, O'zbekiston Respublikasining "Advokatura" to'g'risidagi qonunining tegishli moddalarini tahlilidan foydalanilgan.

Maqolada umumiy ilmiy usullardan kuzarish va (analiz,sintez) usullardan foydalanilgan.

Xulosa

Shunday qilib, advokat tomonidan amalga oshiriladigan dastlabki harakatlar malakali yuridik yordam olish istagini bildirgan shaxs bilan maslahatlashishga qaratilgan harakatlar deb tan olinadi. Maslahatlashuv doirasida advokat tegishli shaxsning da'volarini eshitadi, taqdim etilgan da'volarning asosliligi va qonuniyligini ko'rsatadi, zarurat tug'ilganda ko'rsatilgan da'voning ayrim jihatlarini o'zgartirish bo'yicha tavsiyalar beradi. Shaxsning talablarini qonuniy deb tan olib, asosli bo'lsa, advokat advokat va kafil o'rtasidagi kelishuv shaklida rasmiylashtirilgan shaxsning buyrug'ini qabul qiladi.